

Кузьміч О.А.

викладач спеціальних дисциплін,

Гірничий коледж

ДВНЗ «Криворізький національний університет»

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ CASE STUDIES ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «ОХОРОНА ПРАЦІ»

На сьогодні запровадження методу аналізу ситуацій у навчальний процес знаходиться на стадії осмислення та запозичення напрацьованих методик у закордонних вчених. Новизна і особливості використання Case Studies вимагають детального аналізу даного методу як виду інтерактивних форм навчання, адаптації до особливостей використання при викладанні дисципліни «Охорона праці».

Case – приклад, взятий з реального життя, являє собою не просто правдивий опис подій, а єдиний інформаційний комплекс, що дозволяє зрозуміти ситуацію. Хороший кейс повинен задовольняти наступні вимоги:

- відповідати чітко поставленій меті створення;
- мати відповідний рівень складності;
- ілюструвати декілька аспектів економічного життя;
- не застарівати дуже швидко;
- бути актуальним на сьогоднішній день;
- ілюструвати типові ситуації;
- розвивати аналітичне мислення;
- провокувати дискусію;
- мати декілька рішень.

У дидактиці метод навчання – це певний спосіб цілеспрямованої реалізації процесу навчання, досягнення поставленої мети. Правильний підбір методів відповідно до мети та змісту навчання, вікових особливостей студентів сприяє розвитку їхніх пізнавальних здібностей, озброєнню їх уміннями й навичками використовувати здобуті знання на практиці, готує студентів до самостійного набуття знань, формує їхній світогляд.

Для більш ефективного викладання дисципліни «Охорона праці» необхідно поєднувати різноманітні методи. Саме так можна створити максимальну взаємодію між студентами і викладачем, зацікавити у вивченні даної дисципліни і досягти високого рівня знань студентів.

Одним із важливих методів є метод Case Studies, адже він передбачає розбір або «рішення» конкретних ситуацій за певного сценарію, який включає і самостійну роботу студента, і «мозковий штурм» в межах малої групи, і публічний виступ з представленням та захистом пропонованого рішення, і, наприклад, контрольним опитуванням студентів на предмет знання фактичного боку кейсу, що розбирається.

Розробляючи ситуаційні завдання необхідно враховувати специфіку навчального матеріалу. З огляду на це, очевидно, що не до кожної теми можна буде створити ситуаційне завдання. Ситуаційна методика – потужний і ефективний, проте не універсальний інструмент навчальної технології. Ним не слід повністю замінити інші методи навчання. Ситуаційні справи необхідно використовувати поряд із традиційними навчальними методиками.

Проблемна ситуація може бути висвітлена як при вивченні нової теми у викладенні теоретичного матеріалу, так і може використовуватися з метою закріплення отриманих знань, узагальнення та систематизації матеріалу.

Наприклад, при проведенні вступного заняття з дисципліни «Охорона праці» (тема «Поняття про охорону праці, її значення та завдання») на етапі вивчення нового матеріалу студентам пропонується таке ситуаційне завдання:

Розглянемо два підприємства «Північний ГЗК» та «Південний ГЗК». Обидва підприємства займаються видобутком корисних копалин. На обох підприємствах працює однакова кількість працівників – 2500. Проте умови праці на цих підприємствах різні. На підприємстві «Північний ГЗК» створені оптимальні умови праці для працівників, закуплене нове обладнання, працівники цього підприємства сумлінно дотримуються правил внутрішнього трудового розпорядку і дотримуються вимог інструкцій та інших нормативних документів з охорони праці. На підприємстві «Південний ГЗК» роботодавець не намагається покращувати умови праці для своїх працівників, а самі ж працівники недбало ставляться до своїх трудових обов'язків – можуть запізнитися на роботу з неповажних причин, прийти в стані алкогольного сп'яніння тощо, а також не завжди дотримуються вимог інструкцій з безпеки праці.

Обдумавши, дайте відповіді на запитання:

- На якому підприємстві рівень травматизму буде вищий?
- Працівники якого підприємства виготовлять більше продукції за один робочий день?
- На якому підприємстві собівартість продукції буде нищою?
- Зробіть висновок про соціальне та економічне значення охорони праці.

У цьому випадку спільне обговорення даної ситуації в групі підводить студентів до висновку про значення охорони праці.

Якщо ж ситуаційна вправа застосовується на етапі закріплення вивченого матеріалу для узагальнення та систематизації знань, то попередньо студенти повинні бути ознайомлені з певними теоретичними положеннями, і лиш після цього приступати до вирішення поставленої викладачем проблеми. Обговорення кейсу можна проводити фронтально з усіма студентами групи або організувати роботу в групах.

Наприклад, при вивченні теми «Контроль за станом охорони праці. Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці» для закріплення вивченого матеріалу можна запропонувати студентам такі ситуаційні вправи:

Ви – посадова особа органу державного пожежного нагляду. При проведенні планової перевірки на підприємстві «Центрального ГЗК» Ви виявили порушення, зокрема у виробничих приміщеннях немає необхідної кількості вогнегасників, деякі з них не пройшли технічного огляду, а евакуаційні шляхи, що повинні використовуватись у випадку пожежі, захарашені різними запчастинами та сміттям. Що Ви можете зробити в цій ситуації, виходячи із власних повноважень?

Окрім того, зустрічається поняття ситуаційне тестове завдання (ситуаційний-тест), під яким слід розуміти одну із форм тестових завдань, найскладніших у змістовному плані, що використовуються для контролю навчальних досягнень студентів.

Такі ситуаційні тестові завдання можна включати до тематичних або підсумкових контрольних робіт, пропонуючи їх виконувати студентам, які претендують на отримання найвищого балу.

Наприклад, для перевірки знань з розділу «Електробезпека» студентам можна запропонувати такі ситуаційні тести:

- Під час сильного вітру стався обрив електричного дроту і він упав на землю. Ви стали свідком цієї події та знаходитесь на значній відстані від дроту. Які будуть Ваші дії?

- Ви з колегою йшли на прохідну. Під час сильного вітру стався обрив електричного дроту біля якого проходив Ваш колега. Дріт впав на землю і Ваш товариш потрапив у зону розтікання струму. Які поради щодо виходу з цієї зони ви йому дасте?

Окрім цього необхідно подбати про професійну спрямованість ситуаційного завдання для конкретної навчальної групи залежно від спеціальності, яку здобувають студенти.

Наприклад, при вивченні теми «Навчання, інструктажі та перевірка знань з охорони праці» студентам зі спеціальності «Відкрита розробка корисних копалин» можна запропонувати таке ситуаційне завдання:

Ви начальник дільниці № 16 яка займається буровими роботами у кар'єрі приватного підприємства «Центральний ГЗК». На дільницю у зв'язку з розширенням виробництва прийняли 25 нових працівників, 5 з яких прийшло працювати на Вашу дільницю. Який вид інструктажу потрібно провести з новоприйнятими працівниками? Яким буде зміст цього інструктажу?

А для вивчення цієї ж теми у групі будівельного профілю студентам можна запропонувати таку ситуаційну вправу:

Ви – керівник будівельного підприємства «Кривбасбуд». На вашому підприємстві працює 345 людей. Нещодавно були введені в дію нові будівельні норми і правила. Подумайте, який вид інструктажу потрібно провести у даному випадку? Яким буде зміст цього інструктажу?

Для ефективного використання кейс-методу необхідно створювати спеціальні умови:

- забезпечення достатньо високої складності пізнавальних проблем, які потрібно вирішувати студентам;

- створення викладачем логічного ряду запитань щодо пізнавальної проблеми, які спонукають студентську молодь до пошуку істини;

- створення в аудиторії атмосфери психологічного комфорту, яка має сприяти вільному висловлюванню студентами думки, не боячись помилки;

- відведення спеціального часу на осмислення способів вирішення проблеми;

- організація спеціальної підготовки викладачів до запровадження методики.

Отже, використання ситуаційних методик на заняттях з «Охорони праці» у навчальних закладах є одним із ефективних та дієвих засобів формування творчої, активної особистості майбутнього кваліфікованого спеціаліста, якого потребує ринок праці в сучасних соціально-економічних умовах.

Список використаних джерел:

1. Науково-методичні засади професійної підготовки кваліфікованих робітників в умовах євроінтеграції / автори: Л. Нестерова, П. Лузан, В. Манько, Т. Герлянд, О. Слатвінська, М. Шимановський; за заг. ред. Л. Нестерової. – К.: ПТТО НАПН України, Педагогічна думка, 2012. – 160 с.

2. Осадченко І. І. Різномірність ефективності застосування ситуаційної методики навчання у ВНЗ / І. І. Осадченко // Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку. – 2010. – № 1. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://intellect-invest.org.ua/ukr/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vypuski_n1_2010_st_14/

Липовенко Г.О.

студент;

Буяло Т.Є.

кандидат педагогічних наук, доцент,

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ШКОЛЯРІВ ПРИ ВИВЧЕННІ БІОЛОГІЇ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ

Сьогодні в Україні відбуваються корінні зміни у шкільній освіті, відповідно до концепції Нової української школи [3].

Здійснюється перехід від принципу предметицентризму до дитиноцентризму, що має на мету навчати учня, а не викладати предмет. На підставі компетентнісного підходу, знання мають бути не багажем «про всяк випадок», а ключем до розв'язання проблем, забезпечення успішної самореалізації в соціумі, облаштування особистого життя. Сьогодні неможливо навчити дитину всього, значно важливіше сформувані в неї потребу в неперервній освіті. Тому зміст кожного навчального матеріалу визначено з огляду на корисність, потрібність його за межами школи. Кожен навчальний предмет, і біологію зокрема, розглядаємо як засіб розвитку особистості учня [1].

Реалізації вище зазначеної мети сприяють різні види навчальної діяльності учнів, задекларовані програмою з біології, а саме лабораторні дослідження, практичні роботи, дослідницькі практикуми і виконання проектів.

Оскільки за оновленою програмою з біології всі теми проектів має вибирати учитель, то виникає потреба в ознайомленні учителя, який розпочинає свою педагогічну діяльність, з тематикою можливих проектів, а також методикою організації проектної діяльності учнів при вивченні біології.

Метод проектів створює умови, коли учень може самостійно здобувати нові знання чи застосовувати набуті раніше. Він стимулює інтерес школярів до певних проблем, що передбачає оволодіння відповідною сумою знань і допомагає побачити їх практичну цінність [7].

На сьогодні поняття «проектування» різними науковцями трактується по-різному: як процес, який дає початок змінам у штучному середовищі, як прообраз будь-якого об'єкта, виду діяльності, а проектування перетворюється